

jugoslovenskih
nacionalistov

Letna naročnina znaša Din 40.—. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 3/I. Račun pri Poštni hranilnici št. 16.160. Rokopisov ne vračamo! Telefon št. 21-09.

Leto V.

Ljubljana, dne 20. maja 1936.

Štev. 15.

Nesmrtni „Phoenix“

Dunaj 18. maja 1936.

Phoenix je upravičil svoj sloves, ki ga uživa skozi tisočletja. Nesmrten je, pa naj ga pripravi na ta ali oni način ob življenje. To je dokazal menda že večkrat, gotovo pa je dokazal sedaj zopet tu v Avstriji na prav poseben način!

Ni tega dvajset dni, ko je prinesel »Pohod« dunajsko pismo, v katerem je napovedal velike dogodke v avstrijski notranji politiki, ki so se pripravljali že dolgo časa, a so bili sproženi s polomom »Phoenixa«. Komaj dober teden po napovedi so prišla dejanja. Kancelar dr. Schuschnigg je čez noč uprizoril majhno kabinetno revolucijo ter izrnil iz vlade svojega »prijatelja« in tekmeča kneza Starhemberga.

Ganljivo je opazovati tu iz bližine odmeve, ki spremljajo to »novo epoko« v notranje-političnem življenju Avstrije. Dočim se skuša skriti nastali spor z velikimi državnimi gestami in poudarja dr. Schuschnigg o vsaki priliki svoje »neomajne« prijateljske zveze s knezom Starhembergom, je borba med pristajenega in drugega na terenu v polnem razmahu. To razračunavanje je zaenkrat še v mejah medsebojnega očitjanja nesposobnosti, zahrbtnosti, izdajstva suverenosti Avstrije itd., stalni refren pa je Phoenix, Phoenix, Phoenix...! Kdo je kriv njegove propasti, kdo je več zaslužil, kdo je bil deležen večje milosti iz tresorjev te zavarovalnice? Danes je pač težko objektivno oceniti dejanski stan, vesti se vse preveč križajo in prihajajo le iz drugega vira, prvi viri pa po nekakem tihem medsebojnem sporazumu vztrajajo molče.

Vendar pa borba še ni prišla do vrhunca. Kancelar dr. Schuschnigg plete nitke noč in dan, odločen udarec pa odlašajo — ali če hoče pripravljati. Položaja nima v rokah in kar je še hušje, izgleda, da se ni ocenil moči svojega nasprotnika. Predvsem ga mori negotovost — kaj prinese knez Starhemberg iz Rima in kakšne adute bo položil pred svoje protivnike — včeraj še zaveznike. Prav tako pa tudi Heimwehr ni ravno v rožnatem položaju. Tudi voditelji te organizacije ne vedo točno, s kakšnim nasprotnikom imajo posla. Do včeraj še enotna sila, se je sedaj podelila, kje je večja polovica in kje je manjša, še ni jasno. Tako se pred nami razvija začetek rokoborbe, ko se nasprotnika otipavata, ocenjujeta moč in iščeta mesto, kamor naj pade udarec — knock out. Kajti eden kot drugi se dobro zaveda, da ni mala časa za borbo po tečkah. V areni vlada sicer med gledalci velika tišina, ali vsakdo ve, da so gledalci nestrpni in po ogromni večini nezanesljivi.

Tako v javnosti kakor tudi v vseh privatnih družbah se pač ne moreš obraniti občutka, da stoji v ozadju nekdo, ki se smeje — prav zadovoljno smeje, ker vidi, kako gre četje v klasje in kako bo padel zrel plod v roke, ne da bi mu jih bilo treba stegniti. Ta »nekdo« je zaenkrat še senca — ali ogromna senca. Kjer pa je senca, mora biti tudi telo, ki jo povzročuje.

Da so to krila nesmrtnega »Phoenixa«, ki se je vrnil po nasilni smrti zopet v življenje ter z njimi zasenčil življenje onih, ki so ga vrgli v ogenj in ki so bili še pred kratkim mišljenja, da jim je prostor na soncu oblasti zajamčen za nedogledno dobo, o tem je vsaj na tihem prepričan vsakdo. Neka roka ga je pobrala, nagačila z razprostrtimi krili ter ga visoko dvignila predse. Ni daleč čas, ko ga bo ta roka spustila in takrat bomo videli pravi obraz, ki ga »nekdo« za danes še previdno skriva za nagačenim ptičem.

V zvezi s polomom zavarovalnice Feniks na Dunaju so se razširile vznemirljive vesti tudi glede ogroženosti jugoslovanskih zavarovalnic, ki pa se — upajmo — ne bodo uresničile. Toda kot vedno v takih primerih je začela naša javnost tudi v tem primeru iskati imena onih Jugoslovancev, ki so bili v upravi Feniksa in nosijo napram našim zavarovalnicam vsaj moralno odgovornost. Imenovanj je bilo več splošno znanih oseb in sam g. notranji minister dr. Korošec se je čutil dolžnega spregovoriti tozadevno na banovinski konferenci JRZ, ki se je vršila 10. maja 1936 v Ljubljani. Ta njegova izjava očitno niso bila namenjena samo najbližjim političnim pristajem, ki so se te konference udeležili, namenjena so bila celokupni javnosti, ki jih je tudi z velikim zanimanjem čitala in komentirala, kolikor je to danes sploh mogoče. G. dr. Korošec je omenil, da je bilo res nekaj naših odločnih gospodov svoj čas v upravi Feniksa, da pa so svoja mesta v tej upravi odložili, čim so prišli na odločujoča mesta in je bila zadeva s tem v redu.

Nočemo polemizirati z g. ministrom dr. Korošcem in ne gre nam niti najmanj za imena ravno onih, ki so bili ali so še v upravi Feniksa, pa so iz nje izstopili, ko so postali člani kraljevske vlade jugoslovanske, gre nam za principijelno stališče, ki ga moramo tudi pri tej priliki zavzeti in podpreti kot jugoslovanski nacionalisti, katerim sta lastna država in narod nad vse.

Tuj kapital, ki se hoče vgnezditi in izživljati v mejah naše države, mora iskati domačinov, da si z njimi nekoliko podomači svoje tuje lice. Na ta način smo dobili že nebroj jugo-firm, ki so vse prej kot jugoslovanske, čeprav sede v njih visoko čislani in nad vsak dvom pa tudi nad vsako kritiko »vzvišeni« predstavniki našega gospodarstva in našega javnega življenja. Tuj kapital ima tedaj interes, da pritegne v svoje območje in s tem v svojo službo čim uplivnejše predstavnike našega javnega življenja, kajti le taki predstavniki imajo zanj pomen, le taki predstavniki mu lahko nudijo koristi, za katere se izplača tujemu kapitalu dajati večje ali manjše nagrade v obliki tantiem, dividend, brezplačnih zavarovalnih polic itd. In tako je le logično, če najdemo gotova imena ne samo v enem, marveč v raznih upravnih svetih in če pripadajo ta imena najbolj tipičnim predstavnikom našega javnega življenja ne samo v Beogradu, marveč tudi v Zagrebu in Ljubljani. Če in koliko je to dobro, o tem nam ni treba pisati, ponovno smo že zavzeli tozadevno svoje stališče in nimamo niti najmanjšega povišja spreminjati kaj na tem stališču, ki je in ostane odklonilo.

Je pa še druga plat te zadeve, ki je mnogo težja in neprijetnejša. Može, ki žive in se udeležujejo neprestano v območju in pod okriljem tujega kapitala, može, ki so vsled tega hočeš nočeš primorani gledati vedno in povsod na interese tega njim prijateljskega, nam pa tujega kapitala, može, ki so vsled tega več ali manj odvisni od tujega kapitala, saj dobivajo od njega svoje nagrade in so te nagrade tem višje, čim večje koristi ima tuji kapital od teh mož — vsi ti može se sčasoma popolnoma živje v ta tuji kapital in postanejo veda ali nevede pravi njegovi eksponenti in zagovorniki. Vse svoje zveze, ves svoj vpliv porabljajo za to, da si utrdijo svoje funkcije v jugoslovanski masineriji tega tujega kapitala. Tej naklonjenosti napram tujemu kapitalu sledi kot nujna posledica tudi naklonjenost napram oni državi, iz katere izvira ta kapital. Ta naklonjenost je sicer le redko plod notranjega prepričanja, v večini primerov je le posledica onih vpisov, s katerimi so ozaljšana imena jugoslovanskih so-trudnikov tega tujega kapitala v glavnih knjigah, ki se vodijo vedno in izključno le v inozemskih centralah, ne pa pri nas. Naravno ne bi bilo niti enemu izmed naših vidnejših predstavnikov našega gospodarstva in naših finan, še manj naše politike prijetno, če bi tuji kapital objavil v tujih listih njegovo ime in označil onog ugodnosti in one zneske, ki jih je ta in ta Jugosloven dobil za svoje sodelovanje s tujim kapitalom. Res je sicer, vsi ti naši može, ki sodelujejo v upravah jugopodružnic tujega kapitala, so prilično bogati. Ne bi jim bilo torej treba prodajati se tujemu kapitalu in bi se brez lastne škode, zlasti pa brez škode za svojo eksistenco prav lahko izognili sodelovanju s tujim kapitalom in iz tega sodelovanja sledenči odvisnosti od tujega kapitala. Toda na oni strani častihlepnost, na drugi strani auri sacra fames — to dvoje gonilni povod na svetu, prav posebej pa še pri nas ljudi, ki bi jim tega ne bilo treba, iz enega, upravnega sveta v drugega in s tem iz objema ene skupine v objem druge.

Vprašanje: ki predstavlja jedro problema, se postavlja le v tej obliki. Ali morejo

V čem je jedro?

ljudje, ki so vezani na mednarodni kapital in od njega odvisni, nuditi svojim narodom in državam jamstvo, da bodo na vodilnih mestih vršili posle samo v interesu svojega naroda in države, ne pa tudi ali celo prvenstveno v interesu onega tujega kapitala, na katerega so vezani z zlatimi okovi. Številne niti kompliciranega državnega gospodarstva vodijo danes daleko preko meja posameznih držav, velik del teh niti drže v rokah inozemski kapitalisti, pa naj bodo to oni, ki so naši državi posodili svoj denar ali pa oni, ki so ga investirali v našo državo potom podjetij, pri katerih so »udeleženi« domači odločujoči faktorji.

Zato more biti odgovor na tako postavljeno vprašanje le eden. Ni dovolj, da može, ki so vezani na tuje kapitalistične skupine, prekinejo zunanje znake te povezanosti šele tedaj, ko pridejo na odločujoča mesta v državni upravi. Vsi taki može, pa naj bodo še tako ugledni in sposobni, morajo izbirati

samo med dvojim. Ali naj opuste vsako sodelovanje s tujim kapitalom ali pa naj opuste vsako željo in vsako nado na udejstvovanje v našem javnem življenju, kolikor gre za vzemanje odločujočih pozicij v notranji in zunanji upravi naše države. To zahteva ugled države kot take, ker je ta ugled težko prizadet, če se imenujejo imena njenih vodilnih funkcionarjev v zvezi s to ali drugo afero, ki se vedno dogajajo v mednarodnem poslovnem svetu. To pa zahtevajo tudi interesi naroda, ki ne more imeti polnega zaupanja napram onim svojim ljudem, ki vsled svoje povezanosti z inozemskim kapitalom niso in ne morejo biti povsem svobodni in neovirani pri iskanju in izvrševanju potrebnih ukrepov, ker se nikdar ne ve, če ti ukrepi morda niso prilagojeni prej interesom zunanje finančne skupine kot pa interesom naroda in države, v kojih imenu so izvršeni in kojih interesom naj bi služili.

Dva bregova

Znane zahteve in resolucije, ki so bile sprejete na zborovanju »Krščanske šole« dne 3. t. m., predstavljajo po vsej svoji vsebini, kakor tudi izjavljanih poedinih referentov in ostalih govornikov na tem kongresu znak ponovnega gibanja katoliške akcije proti temeljem naše narodne šole. Trenoten hrušč, ki ga je napravilo katoliško časopisje ob priliki tega zborovanja s to resolucijo in nenadna tišina, ki je za njim nastala, opravičuje misljenje, da so bile te zahteve in ta resolucija le poskusni balonček, ki naj ugotovi, kolika je verjetnost za uspeh dela, ki se pripravlja v ozadju. Ali ta poskusni balonček je vse preveč živo barvan, da bi ne padel v oči in da bi mogli molčati pri njegovi poskusni vožnji.

Okoliščine, v katerih je zborovala »Krščanska šola«, so dopuščale nekoliko temperamentnejši izraz razpoloženja. Vsled tega je temelj jasne izražene osnovne ideje, ki vodi »Krščansko šolo« in temelj so vsled tega prozorni nameni, ki jih zasleduje ta organizacija, oziroma njeni pravi voditelji.

Za pravilno ocenjevanje tega, kar je bilo izneseno na tem zborovanju, je treba predvsem spoznanje, da »Krščanska šola« ne predstavlja v prvi vrsti skupino starev rimokatoliške veroizpovedi, ki ji je skrb za religiozno vzgojo deca nad vse. »Krščanska šola« je predvsem edinica — policijska garda — katoliške akcije, v kateri delujejo poedinci s prepričanjem, da s tem vrše svojo vzgojiteljsko dolžnost, v celoti pa ima »Krščanska šola« nalogo organizirati in ojačevati klerikalizem ter skrbeti za priliv naraščajo v ta idejni obroč. Poleg njej stičnih organizacij za druga področja zbira, organizira in oblikuje duhovno enotno ustrojeno element, ki je čustveno in miselno povezan predvsem s cerkvijo in le preko nje z državo.

Vsled tega je razumljivo, da mora priti do nesoglasja z delom narodne šole, ki ji je eden glavnih ciljev in nalog v tem, da zvari čustvenost in miselnost poedince neposredno z državo in narodom in ki se na ta način bori proti vsakemu izolacijskemu sredstvu med državo in državljanom, oziroma proti vsakemu posredniku, ki si domišlja, da ima pravico in dolžnost postaviti most med državo in državljanom, preko katerega pelje pot le z dovoljenjem in kontrolo lastnika tega mostu. Po svojem bistvu je narodna šola torej jez proti vsim silam, ki skušajo prepričati to zlivanje elementov v homogeno enoto s tem, da se vrivajo med posamezne dele kot ona tvarina, ki sama po sebi ne dovoljuje popolnega zlitja teh elementov v enotno maso. Narodna šola je tista granitna skala, ki onemogoča vsako kopanje brez dna in ustvarjanja dveh bregov.

Ta naloga je tako nerazdružljiva z narodno šolo, da tvori njeno bistvo, njeno hrbtenico in vsako preoblikovanje tega njenega bistva bi pomenilo operacijo, ki mora privedi do poškodbe njenega centralnega živčevja. Narodna šola, ki bi ji brisali iz lica to njeno najmarkantnejšo potezo, postane le brezizrazna — režeča se maska.

Tega bistva narodne šole se zaveda vsakdo. Zavedajo se ga prav dobro tudi vzgojitelji pri »Krščanski šoli«, kajti med njimi so može, ki so še pred 20 leti bili največji paberniki tega načela ter v »Slovenskem učiteljskem« svojem pedagoškem glasilu — ta načela tudi jasno in odločno zastopali.

Kaj so danes ti vzgojitelji protivniki pedagoških resnic, na katere so kot zreli može prisegali še pred tako kratko dobo?

Kdaj, kje in pred kakšnim pedagoškim forumom so bili ti temelji vzgoje in šole spoznani za gnilo?

»Avstrijsko šolstvo je bilo med najboljšimi« — to trde še danes vsi ti gospodje. Kako je mogoče pragašati istočasno jedro tega šolstva kot nezdravo s tem, da se ga hoče zamenjati z drugim?

V logiki gospodov okoli »Krščanske šole« je vrzel, ki bi jo morali radi stvari same spopolniti z jasnimi in točnimi odgovori na ta vprašanja.

Res se je v tej kratki dobi marsikaj spremenilo. Zrušila se je Avstrija, vstala je naša svobodna domovina. Ali pa je nastala takšna sprememba, ki opravičuje pokop vzgojnega načela, da mora biti otrok predvsem zrasteč s svojo domovino in da med njegovim sreem in rodno grudo ter rodniimi brati ne sme stati nobena — še tako premakljiva in tanka stena?

Nastanek katoliške akcije se opravičuje kot potreba organiziranega odpora proti nasilnim povojnim protikrščanskim pokretom. Ako je ideja, ki jo je oživilorila dovolj močna, ji bo zadostovala za njen obstoj. Nemogoče pa je, da se poslužijo posredno ali neposredno za svoj razmah tuje lastnine — v tem slučaju narodne šole, do katere ima prvenstvene pravice narodna država.

Jedke besede, ki so padle na zborovanju »Krščanske šole« proti naši narodni šoli, so nam vseskozi razumljive. Za razvoj dogodkov, ki jih moremo pričakovati, pa je zelo važno, da ugotovimo in približno dejstvo, da so bile zahteve in resolucije, ki so naperjene proti naši narodni šoli, po ogromni večini plod gospodov, ki nimajo pravice govoriti kot »prijazeti« starše vsled obstoječega celibata. Ta ugotovitev je važna vsled tega, ker moremo pričakovati, da se nam v kratkem prikažejo te zahteve kot vseobča zahteva našega katoliškega ljudstva in se bo prikrivalo mesto njenega spočetja kakor tudi pravega očeta. Tej ugotovitvi nasproti pa moramo postaviti drugo — in ta je, da naš narod do tega trenutka ni nikjer in ob nikaki priliki postavil takih in sličnih zahtev in da ga delo naša narodne šole nikdar ni niti žalilo v njegovem verskem čustvovanju niti vzbudilo v njem dojem, da ustvarja to delovanje pri mladinu verske mladosti.

Te ugotovitve so potrebne, ker iz preteklosti nam je preobčno znano, kako se umetno ustvarja »ljudska volja«. Ako bi se tedaj naenkrat pojavila širom naše zemlje slična zborovanja z enotnimi zahtevami in resolucijami, nam bo to le dokaz dobre organizacije pisarne »Krščanske šole«, a niti od daleč dokaz »ljudske volje«.

Z resolucijami »Krščanske šole« se ne bomo bavili podrobneje. Njih upravičenost nam najbolj dokazuje današnje stanje v Italiji, kjer so državi priznane vse predprave do otrok in kjer nešteto duhovnikov deluje v popolno zadovoljstvo cerkvenih voditeljev pri fašističnih organizacijah.

Zahteva, da poučujejo katoliško deca le katoliški učitelji, je toliko neumerjena, da bi bila vsaka debata o njej žalitev za našo vzgojiteljsko pravoslavje veroizpovedi, na katere se ta zahteva bržkone nanaša. Vse faktor pa smo mišljenja, da bi »Krščanska šola« opravila koristnejše delo, če bi pričela borbo proti onim nimokatoliškim veroizpovedjem, ki se nahajajo na njenem področju in vzgajajo značaje brez znanja jezika, ki ga govori deca, zaupana jim v vzgojo. Svedo je to le naše mišljenje in vemo prav dobro, da to ne spada v program »Krščanske šole«.

Nacionalna dekadenca

V naši utrjeni, s trpljenjem in potoki krvi ustvarjeni domovini se odigrava danes čuden dogodek in težko razumljivi pojavi. Ne mislimo gospodarsko krizo, ki grozi zadušiti vas in mesto, niti druge gospodarske in politične težkoče, ki so do neke meje razumljive v mladi državi, ki je v vojni toliko trpele. Ali težko je razumeti ono, kar se odigrava v krogu in delu nekaterih političnih skupin in ljudi. Vedno bolj pogosti so slučajji, da se na političnih shodih in v našem dnevnem časopisu sistematično ubija zdrav nacionalni čut ter razširja ideje, ki vodijo naravnost v nacionalno dekadenco.

Tako je n. pr. na nekem shodu v Beogradu dne 26. p. m. eden od najvidnejših prvakov neke politične stranke, ki zastopa stališče najširše politične svobode in ki je nekdanji kot politik, novinar, kot književnik in kulturni delavec zavzemal vidno mesto v našem javnem življenju, v svojem govoru, v katerem se je dotikal mnogih političnih, moralnih in kulturnih vprašanj, rekel sledeče: »Ako bi bili obkoljeni z državami s človečansko miselnostjo, z ideali, mi bi zahtevali makar za ceno najtežjih žrtev, da se pridružimo koncernu evropskih držav in da se ustvarijo evropske združene države. V takem evropskem koncernu bi bila naša notranja ureditev postranskega pomena. Ali mi se nahajamo obkoljeni z državami, ki so zapadle v mrzlico srednjeveškega, nazadnjaškega nacionalizma ter so preplavljene s fašizmom, ki se vali danes že tudi proti nam. Ako iščemo razne načine ureditve naše zemlje, ne delamo tega iz kakega nacionalizma. To delamo le iz razloga, ker hočemo v tem morju, s tako kalnimi valovi okoli nas, očuvati to državo, — ne kot nacionalno, temveč kot človečansko edinico. Kolikor več teh človečanskih edinic propade, toliko lažje bo Evropa podlegla fašizmu.« (»Politika«, 26. aprila 1936.)

Spreglejmo dejstvo, da je ta politik in javni delavec očitno zmešal osnovne pojme o nacionalizmu in človečanstvu. Spreglejmo tudi to, da vnaša konfuzna pojmovanja in ideje v svoje politično delo in jih kot take prenaša iz shoda na shod ter servira svojim poslušalcem. Ne moremo pa spregledati, da tako vidni javni delavec kakor on, ki je kakor smo že omenili, zavzemal vidno mesto in ga zavzema še danes v našem političnem, kulturnem in duhovnem življenju, ki je bil nekaj časa po ujedinenju celo minister prosvete, ni razčistil osnovnih pojmov o preteklosti, duši, lastnostih in težnjah našega naroda. Kot javni delavec in prvak politične stranke, ki v celi svoji aktivnosti stalno naglašja, da pri naša preporod narodu, družbi in državi, ne razume težkega današnjega stanja pri nas in okoli nas v celi Evropi ter v tako težkih časih, ko se okrog nas oglašja nenasiten glas tujca, pridiguje o človečanstvu, samaritanski ljubezni, rušenju nacionalizma in ustvarjanju neke »človečanske zajednice«.

Narodna Odbrana je prisiljena po svoji pravici in svoji dolžnosti, da najostreje protestira proti vnašanju takih nezdavnih tendenc v naše duhovno in nacionalno že itak dovolj zbegano sredino. Naš narod je zgradil svojo preteklost, kulturno in politično le na svojem globokem nacionalizmu. Vse kar je najlepše ustvarjenega v naši preteklosti na duhovnem in političnem polju, vse je zasnovano na nacionalnem momentu. Zahvaljujoč se samo temu globokemu nacionalizmu, je naš narod uspel, da vzdrži vse izkušnje in opasnosti v oni gigantski borbi, ki jo je vodil skozi vekove na balkanskem razpotju vseh mogočih vtisov in vplivov, na katerem se je nahajal. Zahvaljujoč se samo tej neizčrpni nacionalni sili in težkim žrtvam je naš narod ustvaril to, kar danes ima. Ali bi Srbija mogla izvesti vse svoje veliko delo brez svojega ponosnega in klasičnega nacionalizma? Ali ni žalostno, da še danes to dej-

sivo ni samo po sebi umljivo in da je treba na to še vedno posebej naglašati in podčrtavati. Izgleda, da morejo pravilno razumeti to dejstvo le oni, ki so prelivali pri tem delu svojo kri, oziroma so to zavest podedovali. Šola in sugestija menda ne zadostujeta, da bi privedli posameznike do tega spoznanja.

Kako pa si predstavljajo izenačenje in niveliranje umetnih, od naših sovražnikov ustvarjenih duhovnih in kulturnih razlik v našem narodu, bivši minister prosvete in vsi oni, ki udarjajo po nacionalnih organizacijah, po nacionalnih ljudeh in jugoslovenskem nacionalizmu, ni povedal. Menda pa ne bodo trdili, da se to more izvršiti na verski osnovi in da je taka rešitev sodobna! Ali mogoče na širokem demokratizmu, neopredeljenem človečanstvu ali internacionalizmu? Predvojna Srbija je bila demokratska zemlja, ali bila je prežeta z globokim nacionalizmom. In zahvaljujoč se samo srečnemu skladu tih dveh činjenic, je mogla izvršiti svoje ogromno delo.

Kako pa se pri nas danes v nekaterih krajih, v nekaterih političnih in drugih pokrelih razumejo demokratske ideje in demo-

kratske svobode, nam je vsem dobro znano. Te ideje so na žalost postale predmet eksploatacije nekih sumljivih elementov v državi in izven nje, da razbijajo in razorjajo našo, s tolikimi žrtvami ustvarjeno domovino.

Danes nam je treba predvsem globoke zavesti, dolžnosti do države in nacionalne zajednice ter spoštovanja svetinj, na katerih temelji naša država. Treba nam je več samopremagovanja in vdanosti splošnim nacionalnim in državnim ciljem, manj egoizma in beganja za dosego položaja in materijalnega bogastva, več socialne enakosti in pravice. Sele za vsem tem pride človečanstvo in mednarodna ljubezen, ki jo ima naš narod, kot je to že dokazal v najtežjih časih, dovolj v sebi. Sele potem bomo govorili, oziroma razmišljali o zajednici evropskih držav in narodov, o kateri bivši minister prosvete sanja. Vse drugo je le nasilno tlačjenje naroda v dekadenco in zavajanje v stranpota, v meglo. To je odločna izjava Narodne Odbrane vsem tistim, ki zavedno ali nezavedno v teh temnih in težkih časih poskušajo zavajati naš narod od njegovih nacionalnih in državnih tradicij, od njegovega zdravega instinkta in zgodovinske naloge.

Iz glavnega glasila »Narodne Odbrane«.

Po naši zemlji

VABLJENJE

■ Demokracija brez političnih strank ni mogoča, zato pa, čim več je strank, tem večja je demokracija. Mi v Jugoslaviji smo prav gotovo vsi prepričani o popolni točnosti tega vsaj za nas veljavnega pravila, zato pozdravljamo z veseljem vedno nove politične skupine, ki se porajajo potom neprestanega previranja (to se pravi prerivanja) med našimi ambicioznimi političnimi voditelji, ki so vsi kot Napoleonomi korporali, ker nosijo vsi maršalske palice v svojih torbistrah.

Vse te stranke in strančice, od največje, ki je vsedrjavna, vsemogočna in za večnost namenjena, pa do najmanjše — prav vse snubijo in vabijo uboge jugoslovenske državljane v svoj krog. Vsaka jim obeta srečo na zemlji in zveličanje po smrti, ubogi naši državljani pa ne vedo več, kam bi šli. Svoj čas so šteli svoje gumbce, tekmo 18 let neskaljene demokracije pa so se ti gumbci potrgali vsled neprestanega štetja in vrtenja. Ker je za denar velika stiska, si narod ne more nabaviti novih in sedaj nima nobenega pripomočka več, ki bi mu omogočil pravo izbiro. Lepe besede kričave pred partizanskimi cirkusi pa utonejo v kruljenju lačnih želodcev in joku lačne dece.

Le vkup, le vkup, uboga gmalna! Ta stari klic naših kmečkih ljudi se zopet oglašja z vseh strani. Tako kriče politični firerji in njihovi priskledniki, vendar je mnogo krepkejši ta klic iz ust onih, ki so se naveličali dosedanja demokracije, in vseh onih, ki so jim to demokracijo predstavljali do danes, pa jim jo hočejo predstavljati tudi v bodoče po svojih starih, preskušanih načinih. Obračunaj z nasprotnikom, primi ga za vrat in vrzi ga na cesto, pa naj bo še tako sposoben in marljiv, samo da napraviš mesto svojemu priskledniku, pa naj bo še tako nesposoben in nemaren! Išči na vse dopustne in nedopustne načine materijalnih sredstev, da napolniš svojo strankarsko blagajno, kajti brez blagajne ni agitatorjev, ni strankarskih pisarn s predsedniki, tajniki itd.! Hvali samega sebe in svoje prisklednike, vse drugo pa blati in uničuje! To so gesla naših političnih strank. Ker pa so vse te stranke pobornice demokracije, so to sočasno gesla naše, jugoslovenske demokracije.

Kdo se ne smeje, ko čita danes poročila naših političnih glasil o »sijajno uspešnih« sestankih in zborih naših političnih partij, ki si sličejo vse po svojem tričrkarskem imenu, po svojem jugoslovenskem programu in po svo-

jem stremljenju za demokracijo, pa so si različne po svojih voditeljih. Kajti danes ne gre za program in stranke ne nastajajo pri nas na podlagi programov, marveč po potrebah oseb, ki ustvarjajo te programe. Kdor se vsede na vodilno mesto, ta si začne ustvarjati svojo partijo, ne radi programa, marveč kot oporo za sebe in svoje ambicije. O vrednosti in trpežnosti takih strank ni treba razpravljati, saj nam je doba po letu 1931. ustvarila že dva kričeča primera v tem oziru. Zato smo lahko mirni, kajti ne le v tretje, tudi v četrtič, petič itd. gre in bo šlo rado vse dolje, dokler bodo obstajali programi strank v ministrskih foteljih in izvajanju moči, vse dolje, dokler ne bodo ustvarjeni resnični programi, ki ne bodo plod osebnih ambicij posameznih firerjev, marveč izraz resničnega stanja in resničnih potreb naše države in našega naroda in ne bodo vezani na nobene osebe, marveč bodo oni sami vezali vse, ki se jim pridružijo, pa naj zavzemajo še tako visoke položaje.

Zaman so iz vseh teh razlogov lepa vabila, ki jih priobčujejo razna politična glasila na naslov obupane jugoslovenske mase. Njej se noče več prerivanja okoli demokracije in njenih svoboščin, njej se hoče dela in kruha. Kdor ji bo preskrbel to, ta bo ustvaril s tem oni program, kateremu se bodo vse te mase pridružile brez vsakega pomisleka, pa naj bo oseba, ki bo ustvarila ta program kruha in dela, kakršnakoli hoče.

IZ LIVAD NAŠE POLITIKE

Čudna so pota božje usode in res lahko rečemo, da pod soncem ni nič novega, ker je vse, kar imamo in doživljamo danes, že svoj čas bilo in je tako vse naše današnje življenje le boljše ali slabša kopija preteklosti. Razumljivo je vsled tega, da se razvija sedaj tudi v naši notranji politiki kopija dogodkov, ki smo jih doživljali tja do konca I. 1928. in da tudi v tej notranji politiki ni nič novega.

Stranke kličejo iz pomladanskih tal jugoslovenske narave, ena zraste nekoliko višje in dviga svojo glavo nekoliko ponosnejše v zrak, ker ima trenutno na razpolago nekoliko ugodnejša tla za svoj razvoj, druge pa se prav ponižno drže pri tleh in čakajo, da bo blagodejen dežek orosil tudi njihova lica in jim dal on pogonsko silo, ki je nujno potrebna, da postane ta ali ona izmed naših strank prva, glavna, največja in ne vem še kaj. Bog pa ne pusti, da bi zrasla drevesa

previsoko proti nebu, če je postalo to ali ono drevo že previsoko in košato, pa pride strela in ga razkolje. Tako je tudi pri strankah. Koliko jih je bilo, ki so hotele s svojo košatostjo zasenčiti ves narod in vso državo, pa je prišla strela in so ležale na tleh. Koliko jih še bo, ki bodo sledile temu zgledu, kar je povsem naravno, ker gotovih ljudi pamet nikdar ne sreča.

Kdor opazuje vse to od strani, temu ni dolg čas, če je optimist, se smeje, če je pesimist, pa preklinja. Niti z enim niti z drugim pa ničesar ne doseže, stvari gredo v predpisano pravico in morajo po naravnih zakonih doseči prej ali slej zopet svojo kritično točko. Kje in kdaj, to ve sam Bog, zato se v tožadavna uganjanja sploh nečemo spuščati. Vemo samo to, da kritična točka pride in to nam zadošča. Naj živetarijo ali cveto razne politične stranke, naj umro danes, da se kot Feniksi pojavijo iz pepela svoje lastne preteklosti, nobena izmed njih ni zavarovana na večno življenje, vse njih police so izstavljene le na doživljenje in doba tega doživljenja je v vseh teh polih kalkulirana zelo kratko. Nič zato, če morajo oni, ki plačujejo premije, posegati globoko v svoje žepce, Jugoslavija je zemlja nemogočih možnosti in baje neizčrpnega bogastva, prenesla je že dovolj takih premij, ne bo jo vzel vrag, če jih bo plačala še nekaj. Kajti naposled, vse te premije bodo predstavljale dobro naložen kapital, če bodo pripravile ves naš narod do prepričanja, da je teh premij že dovolj in da naj se v bodoče politiki in strankariji zavarujejo na svoje lastne stroške ali pa naj si preskrbe brezplačne police, kjerkoli hočejo.

PABERKI

■ Veliki shod JRZ, ki se je vršil v Laščah 17. maja 1936, ima svojo pomembnost v izjavah, ki sta jih dala glavna govornika gg. dr. Adlešič in dr. Krek, prvi kot predsednik mestne občine ljubljanske, drugi kot član sedanje kr. vlade.

Glasom poročila v Slovenju je g. dr. Adlešič izjavil: »JRZ je že organizirana in 1. junija 1936 bo kongres, ki bo zaključil dosedanje delo. Potem se prične demokratsko življenje... Kaj znači to? Očitno priznanje, da sedaj ni še demokratskega življenja in da bo to demokratsko življenje moglo nastopiti šele po kongresu JRZ, torej šele potem, ko bo JRZ že organizirana.

Minister dr. Krek pa je izjavil: »Boljša je najslabša vlada kakor katerakoli druga, v kateri sedi naš nasprotnik.« Važno priznanje, ki kaže, da smo brez dvoma sredi demokracije in priprav za otvoritev popolnoma nove, seveda srečnejše dobe, ko ne bo več veljalo pravilo, da je dobro vse, kar je naše, pogubno pa vse, kar ni naše, in ko se ne bo več merila primernost posameznih predlogov in ukrepov po strankarski pripadnosti predlagateljev, marveč le po umestnosti ali neumestnosti njihove vsebine. I. ...

G. minister dr. Krek je slednjič tudi izjavil: »Danes je državnik dr. Korošec poleg dr. Stojadinovića in dr. Spaha tako močan, da se v garnituri te vlade lahko kaj spremeni, dr. Korošec se ne bo spremenil.«

V DELU JE REŠITEV

■ Za pobijanje brezposelnosti se je pri nas potrošilo že mnogo denarja, mnogo časa in mnogo energije, vendar pa uspeh niti iz daleka ni tak kot bi si ga želeli vsi in kot bi si ga želeli v prvi vrsti brezposelni sami.

Ze parkrat smo v našem listu zavzemali stališče proti načinu reševanja tega vprašanja, ki so se ga posluževali pri nas, t. j. delitvi podpor brezposelnim. Naše stališče je,

Gora spora

Tam nekje v Ameriki stoji gora, ki deli dve deželi. Oni, ki so jo videli, so zelo redki, ker se nahaja baje v nedostopni puščavi. Ali v karti je začrtana kot gora silne višine in ogromne širine oziroma dolžine. Inženirji obeh dežel si belijo glavo že dobrih petnajst let, kako napraviti skozi to goro predor, ki bi naj omogočil ugodno zvezo med obema deželama. Tehnične ovire obstoje namreč v silno trdem kamnu, od katerega je ta gora. Iz tako trdega materiala so menda samo še slovenske, hrvaške in srbske butice. Ali ta bi se dala še nekako premostiti, da ne obstoji druga mnogo večja ovira, ki je že v jedru preprečila vsako začetno delo. Ta je bila v tem, da se prebivalci obeh dežel nikakor niso mogli sporazumeti, od katere strani naj se prične kopanje in vrtanje. Prebivalci vzhoda so enkrat poskusili presekat to zadevo in pripraviti vse za pričetek dela. Pa so prebivalci zapada takoj zagnali huronski krik, da imajo oni pravico in tunela čez svojo polovico gore ne bodo pustili vrtati, pa če se morajo pritožiti na »Društvo narodov«. Delo se je odložilo in pričela so se nova pogajanja. Med tem se je odpravila skupina finančnikov z zapada, da prične na svojo pest vrtati proti vzhodu. Ali že na pol poti so jih ustavili drugi interesi in iz krepelci nagnali domov. Prepričani radi vrtanja tega tunela so se v obeh deželah vedno bolj mno-

žili. Zapadnjaki so pridobili pri svojih sedeh nekaj simpatizerjev, ki so »drukali« za nje med svojimi ljudmi. Oni z vzhoda so delali sebi reklamo z istimi sredstvi. Prelivalo se je črnilo — in celo kri, ali do kopanja oziroma vrtanja predora nikakor ni prišlo.

Končno pa so vodilni možje ene in druge dežele na nevtralnih tleh le nekako prišli do zaključka, da je potreba po tem predoru tako velika, da je treba pričeti z delom. V spomin na ta veliki dogodek se je že določilo ime predoru in sicer »Predor sporazuma«.

Sklicala se je komisija strokovnjakov, ki naj predloži načrte. Prišlo jih je lepo število tako iz zapadne kot iz vzhodne dežele. Vsak je imel s seboj svoj načrt in vsak je bil prepričan, da je edino njegov izvedljiv. Posebna tričlanska komisija je pregledovala načrte in zavračala enega za drugim. Pri vseh je namreč ugotovila porazno dejstvo, da inženir, ki je predložil načrt, gore, skozi katero je treba napraviti tunel, sploh ni videl in je delal načrte le po ustnem sporočilu onih, ki so baje gore oblezli z vseh strani. Ko so bili enkrat vsi načrti pregledani in iz istega razloga zavrnjeni je komisija odredila komisijonelni ogled »Gore spora«. V tem trenutku pa je bil zopet na obeh straneh ogenj v strehi. Ali so bili strokovnjaki prekomodni in so se bali štrapacov na dolgi poti, ali pa je bil kak drug vzrok, to ni mogoče danes več ugotoviti.

Gotovo je le, da so podali tako zapadnjaki, kot oni iz vzhoda enoglasno strokovno mnenje, da je obisk in pregled te gore podrejenega pomena. »Gora spora« je v karti zarisana, o njej se govori v vsaki gostilni in drugih javnih lokalih, o njej vedo povedati podrobnosti celo branjeveke na trgu — torej obstoji in to je glavno. Ali je kak meter širša ali ožja, višja ali nižja kot je zarisana v karti, to je brez pomena. Skozi to goro, ki nedvomno stoji na svojem mestu je treba napraviti predor. Pa tudi vprašanje, kje bo tekel ta predor, ni trenutno najvažnejše. Mnogo bolj važno je vprašanje, s čim vrtati oz. razstreljevati kamen, od katerega je gora in ki je baje tako trd, da se ga ne prime nobeden sveder niti mu ne pridejo do živga vsi eksplozivi, ki so znani doslej inženirjem. Treba iznajti predvsem novo snov, ki ima tako eksplozivno moč, da bo mogoče pričeti in dokončati delo.

Komisija je nekaj časa premišljala, končno pa se je uklonila soglasnemu mišljenju strokovnjakov. Koncem koncev je bilo le boljše malo popustiti, kot pa gnati zadevo na ostrino. Glavna ovira je le odstranjena. Obe deželi sta v principu za. Ne gre, da bi se riskirala ponovna vrnitev v stanje splošnih preprirov, v vprašanju kdo naj začne kopati in ali naj se sploh koplje »predor sporazuma«.

Poklicali so v deželi in izven dežele najbolj znanega kemika, opremili so mu laboratorij in mu dali na razpolago vsa

sredstva, da napravi kemično snov, za katero je trdil, da ima že formulo. Mož je mešal in mešal celo leto. Od vseh sploh znanih eksplozivov je vzel malo in tolkel v moznarju novo kemično snov. In ko je zatrjeval, da je svoje delo končal, je nastala slabotna eksplozija, ki je odnesla kemiku in njegovim pomočnikom streho nad glavo, ki pa je bila po svojem učinku v splošnem tako slaba, da ni bilo govora o njeni uporabnosti.

Komisija je je nagnala, popravila laboratorij in izročila delo v njem enemu izmed pomočnikov bivšega šefa, ki je vse leto stal le ob strani in kritiziral delo mojstra — ter govoril, da ima on edini pravo formulo v žepu.

Mož je zavihal rokave in šel drugo pot, kot njegov prednik. Vzel je del balkanskega ekrazita, del orijentalnega smodnika in del žegnane vode. Izbral si je samo dva pomočnika in pričel mešati. Delo je trajalo leto dni za zastrtimi okni. Nihče ni imel dostopa v laboratorij, kjer so dan in noč skrivnostno brneli motorji in zamolklo ropotali mešalni stroji.

Končno se je razširil glas po obeh deželah — kemična zmes, ki je sposobna pognati v zrak celo »Goro spora«, je gotova. Njena formula je JeRaZs.

Kemikov obeh dežel se je lotevala mrzlota. Vsak je hotel priti skrivnosti do dna. Delali so se preizkusni neumorno noč in dan — ali brezuspešno.

Mlad kemik, ki mu vedaželost ni dala

Uprava »POHODA« je razposlala vsem naročnikom, ki doslej še niso poravnali naročnine za list položnice. Veliko število naših naročnikov je v polni zavesti svoje dolžnosti napram listu, ki v teh najtežjih časih vrši svojo nalogo, poravnala svoje obveznosti. One, ki doslej tega niso storili pa prosimo tem potom, da to čimprej store ter tako omogočijo redno izdajanje lista, ki živi od svojih prijateljev — naročnikov. — Naročnikom, ki kljub ponovnim opominom svojih obveznosti niso poravnali, bomo prisiljeni ustaviti list. — Uprava »POHODA«.

Današnja številka »Pohoda« se je zamudila iz razlogov, za katere uprava in uredništvo ne odgovarjata!

da je treba človeku predvsem krepiti zavest njegove polne vrednosti in sposobnosti za samostojno življenje, treba mu je vzbuditi veselje do dela. Človek je vreden član človeške družbe v polni meri le takrat, kadar mu je delo vsebina življenja. S podeljevanjem podpor se je sicer blažila beda, nasitilo se je za prvo silo prazne želode, ali pri tem se je rušila morala našega človeka in nasilno vrglo v občutek manjvrednosti in nesposobnosti ter apatijo do življenja.

To zlo so v drugih državah spoznali v vseh posledicah in ga skušali preprečiti na ta način, da se je pričelo z velikimi javnimi deli in na ta način reševalo vprašanje brezposelnosti, ne da bi se pri tem moralno kvarilo delavnega človeka.

Pri nas doslej velikih javnih del ni bilo. Posluževali smo se drugih sredstev za boj proti brezposelnosti. Med temi sredstvi je tudi borza dela. Ta državni urad je posrednik med delodajalcem in delojemalcem in vrši predvsem funkcijo, da lajša človeku, ki išče delo, njegov trud s tem, da ga napoti tja, kjer se mu je javila potreba po delovni sili. Urad izvršuje gotovo v polni meri svojo dolžnost v smislu uredbe, na kateri je zasnovan in predpisih, na katerih obstoja. Vendar pa je naše mišljenje, da bi borza dela morala biti predvsem zasnovana na iniciativni podlagi. Ako ne ta, morala bi se organizirati druga javna institucija, ki bi iniciativno posegla v ta problem, iskala novo delo, oziroma možnost takega dela ter z najaktivnejšo propagando taka dela makar tudi izsilila. V tej instituciji bi mogli sodelovati tudi brezposelni sami na ta način, da bi iskali in ji sporočali nove vire dela. Človek, ki je lačen, je iznajdljiv in prepričani smo, da bi ljudje, ki danes begajo po cestah s praznimi želodci, znali poiskati nešteto novih virov in to celo koristnih nele za delavca, temveč tudi za delodajalca samega.

Brez privatne iniciative, brez sodelovanja širokih plasti naroda, predvsem pa brez vsakega aktivnega sodelovanja brezpornih samih, si je težko predstavljati rešitev tega perečega vprašanja, ki davi našo zemljo. Vsled tega bi bilo zadnji čas, da se privatna iniciativa vpreže v reševanje tega vprašanja, a to ne z iskanjem milodarov in podeljevanjem podpor, temveč z iskanjem koristnega in potrebne dela, ki ga je pri nas golovo še v velikem izobilju.

V SPOPOLNITEV

■ Radijsko predavanje g. dr. Korošca dne 19. t. m. je vsebovalo predvsem predgovino gibanja okoli majske deklaracije. Dr. Korošec je poudaril, da je imela za to gibanje največ zaslug duhovščina in ostala inteligenca.

Predavanju je bil čas prepričlo odmerjen, da bi se predmet mogel res izčrpno obdelati. Kljub temu pa smo pogrešali, da se ni poudarilo pri tej priliki dejstvo, da je majska deklaracija bila dejansko brez vseh diplomatsko-previdnih okrasov diktat prebujenega naroda svojim političnim voditeljem in da jo

miru, je po nešteti brezuspešnih poizkusih ubral drugo pot. Podkupil je čuvala v laboratoriju izumitelja in posrečilo se mu je izmakniti delček slovitega eksploziva. V svojem laboratoriju je preizkusil snov in odkril, da so vse govorice o strahotnem učinku novega eksploziva — gola raca. Napravil je par poizkusov, ki so vedno končali enako. Slovita snov JeRoZa ni bila nič drugega kot navadna H₂O — ali po domače, voda.

S tem bi bila ta zgodba o »Gori spora« prav za prav končana. Vendar pa ima še svoj epilog, ki je prav zanimiv. Pooblaščen iznajditelj je že drugo jutro odkril tatvino v svojem laboratoriju. S pomočjo žandar-mov je kmalu ugotovil tudi krivca. Ker se je bal, da bi prišla njegova prevara v javnost in celo do ušes komisije, ki mu je poverila delo, ga je pričel loviti po vsem mestu. Mladi inženir pa, ki je zvedel za pretečo nevarnost, je pobrisal iz mesta ter bežal kolikor so mu noge dale. Namenil se je peš v sosednjo deželo, kjer se je nadejal najti skrivališče. Kako dolgo je že bežal, točni ni vedel. Po karti, ki jo je imel s seboj, pa bi že davno moral biti pri »Gori spora«. Kljub temu pa je bila pred njim še vedno sama ravnina. Posejana z žitom je valovala pred njim kot prostrano morje. Prepričan je bil, da je zašel in to v popolnoma drugi smeri, kot jo je nameraval ubrati. V tem pride do pašnika, kjer se je paslo na stotine glav živine. Sredi pašnika opazi dva pastirka, sedeča na tleh drug

je še velik del od gospoda ministra pohvaljene inteligence smatral za utopijo in neizvedljiv absurd. Dočim je bila v narodu zahteva po svobodni zemlji in svobodni državi v državni zajednici z južnimi brati že davno prvenstvena, se jo je del inteligence še vedno otrešal in ni hotel niti slišati o njej. Sele ko je dobila ta narodna zahteva izraz, ki ni dopuščal nikakega izhoda in oklevanja, se je podredila v celoti tudi inteligenci.

To dejstvo se nam zdi tako važno, da ga je treba poudariti, da ne bi mladina, ki teh dni ni doživljala, napačno ocenjevala svojega naroda!

ČUDNA BOLEZEN

■ Naši katoliški listi so zadnje čase oboleli na čudni bolezni. Na vsaki njihovi strani najdeš pobijanje fašizma in to s tako mrzlično nervoznostjo, da mora vzbuditi pozornost. Seveda je pri tem pobijanju fašizma marsikdaj servirana brunnim bralcem fabrikatov Jugoslovanske tiskarne tako debela, da obtiči v goltancu vsakega polinteligenta. Ali malo »žegnane vode« poplakne vse to in uredi prebavo najbolj zasoljenega čtiva.

»Slovenec« z dne 15. maja t. l. preganja n. pr. fašizem kar na debelo. V Avstriji po svoje, v Bolgariji zopet po svoje. Z naslovom »Bolgarski fašizem zopet dviga glavo« pa jemlje pred to čudno pošastjo v zaščito celo bolgarske framazone in žide.

Popolnoma nerazumljivo nam je zakaj se je preselil ta fašistovski »bavbav« v uredništvo »Slovenca« in nikakor ne da miru tej gospodi. Nerazumljivo tembolj, ko vidimo v Italiji in Avstriji najvidnejše klerikalne politike kot navdušene fašiste.

NEPORAVNANI RAČUN

■ Čudni gospodarji smo mi Slovenci. Za malenkosti se pripravimo med seboj in sovrážimo na žive in mrtve, v histeričnem strahu se plašimo pred nevarnostmi od strani, kjer ne obstojajo — ali na veliki neporavnani račun vse svoje zgodovine mirno pozabljamo. Vemo sicer, da so nam Nemci od 9. do 15. stoletja odvzeli tri petine nekdanjega našega ozemlja. Vendar gledamo na to našo izgubo kot na nekaj zgodovinsko nujnega, kot na posledico upravičenega stanja, pri tem pa pozabljamo, da je bil naš narod z nasiljem potisnjen na kolena, z orožjem in krivo sodbo —

Ako primerjamo vse te nečuvane škan-dale s stališčem manjšine v Jugoslaviji, moramo ostrmeti ob širokogrudnosti Jugoslavije, ki je dala nemški manjšini mnogo več kakor smo dolžni. Za peščico priseljencev — Nemcev in celo ponemčenih, vzdržuje Jugoslavija veliko nemških šol, zlasti na naši severni meji in celo v Celju in Ljubljani. Kočevrji imajo danes več šol kakor pod Avstrijo. V Vojvodini je ustanovila za ondote priseljence Nemce, nemško učiteljske, gimnazije in stotine čisto nemških osnovnih in meščanskih šol. Pod bivšo Madžarsko se svoj čas Nemcem v teh krajih še sanjati ni smelo o nemških šolah. Vsi ti Nemci so bili nekoč poslani v naše kraje z namenom, da bi pomagali graditi zloglasni most do Adrije.

Če zasledujemo poročila teh negovancev v inozemskih listih, spoznamo njihovo pravo lice. Doma potuhnjeni — zunaj pa do skrajnosti brezobzirni do lastne države, ki jo grajajo in vpijejo o zatiranju njihovega življa. Pri tem pa pazno obračajo uho na vsak pokret — vsak glas, ki pride tam od Rajha. Nedavno so prinesli slovenski listi zemljevid, ponatisnjen po uradnem glasilu nemške narodno socialistične stranke »Völkischer Beobachter« s komentarjem, kako daleč je in mora ostati v Srednji Evropi nemški vpliv. V tem zemljevidu, ki posega seveda v Jugoslavijo, si lastijo Nemci celo bivšo mariborsko oblast prav do Save, na Gorenjskem pa do Kranja. Kočevje kaže tako veliko liso,

drugemu nasproti in veselo prepevajoč domaćo pesem.

»Torej se le nisem izgubil, saj to je naša pesem« razmišlja mladi kemik in stopi do fantičev.

»Hej pastirček, kje sem prav za prav?«

»Doma«, mu zakliče veselo eden izmed dvojice.

»Utegneš imeti prav, ali povej mi, kako daleč je še do zapadne dežele?«

»Samo še en korak! Glej tule med nama je meja, jaz sem iz vzhodne, tale moj prijatelj pa iz zapadne dežele. Tako sediva prav za prav vsak v svoji deželi, tule med nama pa teče meja.«

Inženir ostrmi, kot bi padel iz neba.

»Pa kje, za božjo voljo je potem »Gora spora«, skozi katero bi moral teči »Predor sporazuma«.

»Ej brate, to si pa na napačnem potu. Tu ni nobene »Gore spora«. Menda je nekoč bila. Neki učeni gospod je o tem nekaj govoril. Pa so jo menda odnesli v mesto. Polovico v prestolnico zapadne, polovico v prestolnico vzhodne dežele. Tu med nami je ni in ako ne veruješ očem, potem potipaj!«

Mladi inženir je stal dolgo časa na svojem mestu. Rad bi se vrnil v mesto, od koder je pobegnil, da pove resnico komisiji. Pa se je premislil in sklenil počakati, dokler ne pride na dan prevara z vsemi kemičnimi formulami, ki so jih napisali razni šarlatani kot edini recept za razstrelivo, ki naj omogoči predor skozi goro, ki je ni!

A. Z.

da skoraj zakrije vso Dolenjsko, pa tudi Hrvatska in Vojvodina skoraj izgineta pod lisami nemškega vpliva.

Ti naivno-bedasti načrti dvigajo našim Nemcem kar vidno glave. Izgleda, da se niso iz preteklosti ničesar naučili in da gledajo v našem narodu še vedno ponižne ovčice, ki bodo brez vsakega odpora klonile nemškemu pritisku. Dnevni dogodki, ki jih opazujejo okrog sebe, so jim zasenčili razum in ustvarili mišljenje, da morejo taki notranji prepri-posepiti pot do njihovega fantastičnega cilja. Naj bodo prepričani, da se v svojih računih temeljito motijo. Res je, da smo se izkazali silno mehke in mogoče celo neodločne v trenutku, ko smo imeli priliko napraviti obracun. S tem pa še ni rečeno, da nismo sposobni napraviti energičnejšega, ako se to pokaže, kot neobhodno potrebno za ozdravljenje razmer in kot edino sredstvo, ki je sposobno ohladiti prevroče glave naših Nemcev.

Z NASE UNIVERZE

Spominska svečanost

— V nedeljo dne 8. tega meseca se je vršila na naši univerzi spominska svečanost, ki je bila združena z odkritjem doprsnega kipa blagopokojnega kralja Aleksandra I. Uedinitelja. Odkritju tega lepega kipa, ki je delo kiparja Nika Pirnata, v univerzitetni avli, je prisostvovalo okoli 500 akademikov, in sicer so bili ti zastopani po naslednjih akademskih društvih: J. N. A. K. Edinstvo, J. N. A. D. Jadrana, Akademski zveza, Društvo slušateljev juridične fakultete, Društvo slušateljev filozofske fakultete, Društvo slušateljev medicinske fakultete in Društvo slušateljev teološke fakultete.

V imenu akademске mladine so govorili: Zupan, ki je podal lik blagopokojnega kralja, Kutin za nacionalistične akademike, Pukšič za katoliške akademike in Bordon za akademike iz zasedenega ozemlja. K besedi sta se še oglasila zastopnik Saveza jugoslovenskih nacionalnih akademskih organizacij in zastopnik številne zagrebske delegacije, ki je pod vodstvom univerzitetnega profesorja dr. Frana Hlešiča prisostvovala tej komemoraciji. Od predstavnikov naše univerze so bili navzoči: dr. Kos, dr. Krek, dr. Spektorski, dr. Škerlj, dr. Jurkovič in inž. Osana. Akademski mladina je položila na kip srebrno lovorovo vejico z državno trobojnico.

Svečanost je bila res lepa. Veliko število prisotne akademске mladine dokazuje, da bo ta vsledkar stopala po stopinjah Njega, po katerem nosi svoje ime.

■ Dne 8. t. m. se je vršil občni zbor Akademске akcije na naši univerzi. Volitev se je udeležilo 700 slušateljev. Klerikalci so dobili 344, neodvisni 238, nacionalisti 118.

Okoli 1000 slušateljev naše univerze se volitev ni udeležilo.

Vse v znamenju časa!

V soboto dne 9. tega meseca se je vršil na univerzi tudi občni zbor Društva slušateljev juridične fakultete, ki je bil prav tako kot občni zbor Akcije zelo zanimiv. Še prav posebe pa je bil zanimiv zaradi tega, ker so nam tovariši akademiki iz Zagreba, to je Klub slušača prava, ki je stoodstotno frankovsko gnezdo, poslali na naš občni zbor med dvema delegatoma tudi enega stoodstotno čistokrvnega Žida, ki nam je na vsak način hotel razkladati svoje frankovske teorije, česar pa velika večina navzočih ni hotela poslušati in je bil občni zbor zaključen s soglasno zaupnico dosedanjemu odboru s tov. Orožnom na čelu. Tistih nekaj kričavev, ki ob vsaki priliki razvijajo svojo marksistično načelnost pa niti omeniti ni vredno. Živeli njihovi židovski bratci!

Tudi to v znamenju časa!

JUBILEJ BRATA JAKOBA ŠPICARJA.

— 15. t. m. je poteklo 30 let, odkar deluje v posojilnici v Radovljici njen sedanji ravnatelj brat Jakob Špicar. V tej dobi je opravil brat Špicar ogromno delo na gospodarskem polju in v veliki meri je njegova zasluga, da je posojilnica v Radovljici danes eno najsolidnejših podeželskih denarnih zavodov. Z brezprimerno energijo je vzdržal v najhujših dobah ter s svojo spretnostjo odbijal napade političnih zasleplencev na zavod s polnim uspehom.

Kljub napornemu in ogromnemu delu, ki ga je vršil v tej dobi brat Špicar v posojilnici, pa je vendar še našel čas, da se posveti narodu povsod tam, kjer ga je potreboval. Jakob Špicar je danes eden najpogostejših in najpriljubljenejših piscev dramatičnih del, neumorni delavec pri Sokolu, Narodni Odbrani in vseh narodnih društvih. Njegovo ime je nerazdružno vezano z nacionalnim pokretom na Gorenjskem in težko si je misliti večji dogodek na Gorenjskem brez njegove markantne osebnosti. S svojim požitrovalnim, nesebičnim delom si je pridobil ogromno število prijateljev in zvestih tovarišev, ki mu ob tem jubileju vsi prav iz srca želimo še mnogo let dela v čast in ponos narodu, domovini v korist, a njemu samemu v zadovoljstvo.

ZANIMIVE UGOTOVITVE

■ »Politika« z dne 20. maja prinaša uvodnik pod naslovom »Bodoči predsednik francoske vlade g. Leon Blum in Jugoslavija«, iz katerega prinašamo sledečo, doslej širši publiki pri nas še neznano ugotovitev:

»Po marsejski tragediji so vsi veliki desničarski listi v Parizu zavzeli čudno stališče napram političnim vprašanjem, ki so se s to tragedijo sprožila. Dasi je bilo že drugi dan popolnoma jasno, kdo je oborožal profesionalnega ubijalca Kelemana, so se vsi pariški listi sistematično delali nevedne. Niti ena beseda ni padla o mednarodnem sodelovanju pri zločinu. Nekateri listi skrajne desnice so šli celo tako daleč, da so si izmišljali cele romane in skušali z njimi obrniti pozornost v drugo smer. Pa tudi ostali so metali v koš senzacionalne dopise svojih sodelavcev o Janka-Pusti in drugih sličnih »ustanovah«.

»Pupilar« je prvi priobčil odkritja o Janka-Pusti. A ne le to. Istega dne je napisal g. Leon Blum o tem uvodni članek, v katerem je najostreje obsodil mednarodne organizatorje zločina in prave krivce po imenih in ni pri tem štedil prav ničesar.

ŽOLČNI KOTIČEK

POZOR — NALEZLJIVA BOLEZEN!

× Dva bela lista, nalepljena vsak na eno krilo hišnih vrat in opremljena z uradnimi pečati, pred hišo pa neprestano prihajanje in odhajanje organov, od časa do časa celo straže — kaj naj vse to pomeni? Očividno kuga ali kolera. Preplašeni se izogibajo ljudje nesrečne hiše ter pomilujejo one, ki stanujejo v njej. Ko pa pade noč in ni več organov, se okorajši pogumen mož, stopi previdno do nesrečnih vrat, prižge vžigalico in čita: »Ta in ta se poziva, da mora biti ta in ta dan ob tej in tej uri doma, ker se mu mora dostaviti pismena odpoved njegove službe...«

Nastavljenec zbolni in mora na dopust, odpoved ga išče in se mu vsede na vrata hiše, v kateri revež stanuje, raz vrata pa poziva beli odpovedni listek vse vernike k molitvi: »Kuge in službene odpovedi — reši nas o Gospod.«

UBOGI TISK V RAJHU

× Slovenec poroča, da je »nemški tisk ves v verigah in nagobčnikih«. Hvala Bogu, da ni še prišlo do anšlusa in da nas deli od Nemčije še Nemška Avstrija, v kateri vlada popolna svoboda tiska. Če bi tega ne bilo, bi bila nevarnost, da bi prišle verige z nagobčniki tudi preko Karavank.

KJE JE BILO?

× Velik banket. Hotelir računa zanj in dobi izplačanih 50.000. Pozneje pa zve, da je njegov račun narasel na 139.000 in da je bila ta vsota tudi dejansko izplačana. Komu in kje? Hvala Bogu, to se ni zgodilo pri nas.

TEORIJA IN PRAKSA

× Pobožni krščanski vzgojitelji se v svoji gorečnosti, da obvarjejo mladino pohujšanja, včasih tudi malo zaleteli. Tako na primer je imel v okolici Ljubljane neki katehet pri šolski maši pridigo, pri kateri je nenadoma pričel grmeti proti tistim »obrekovalkam«, ki javno priznavajo svoje simpatije za črno oblečene gospode. »Bojte se teh grdob« je zaklical mož s prižnice »in če pride med vas, zaženite jo!«

Pa so se otroci veselo spogledali, kajti imeli so po tem takem pravico vreči iz učilnice na novo došlo učiteljico.

NESREČNA GRČIJA

× Grčijo je obiskala čudna bolezen, ki se prime samo starih, preskušanih voditeljev političnih strank. Drug za drugim se vležejo zdravi v svoje postelje, zbude se pa že pred Bogom in prepuste hvaležnemu grškemu narodu le še brigo za dostojen pokop svojih telesnih ostankov. ...

POPOLNA HOMOGENOST!

× Celjske konference, eksekutive JNS za Dravsko banovino se je udeležil tudi prvak JNS g. dr. Dinko Puc, bivši župan mesta Ljubljane, poznejši ban Dravske banovine in sedanji mandator glavnega odbora staro-radikalne partije za Dravsko banovino.

Brez ozira na druge malenkosti, dokazuje že ta činjenica popolno homogenost prvakov JNS.

DA NE BO OČITKOV

× Ker nam uredništvo »Slovenca« kljub javni prošnji noče ugoditi in posoditi Kurenčkovo Nežko, ki ima edina dovoljenje v teh časih splošnega prehlada, da bi vsak teden parkrat kihnila v našem »Žolčnem kotičku«, izjavljamo nepreklicno, da tudi mi ne bomo posodili svojega urednika »Slovencu«, čeprav ga bo mogoče že v juniju krvavo potreboval. Naj preizkusi sam, kaj se pravi imeti vagon vate v nosu, ko človeka naganja h kihanju kot da bi imel milijon komarjev v nosu!

Ta izjava je potrebna, da ne bo pozneje očitkov o nekolegijalnosti!

Naša narodna zavest

V št. 13 Vašega lista z dne 1. maja 1936 ste priobčili članek »Naša narodna zavest«. V tem članku, ki je poln neložnosti, se slika članstvo društva Ostrostrlecev in njega upravni odbor kot večjina nemški, slovenski del članstva pa kot narodno nezaveden.

Ker sem član in od letos tudi strelski mojster društva Ostrostrlecev, se kot Slovenec čutim radi pavalnega občutka »Narodne nezavednosti« prizadetega in žaljenega.

Iz tega razloga in da se nudi javnosti prava slika razmer pri društvu Ostrostrlecev, Vas prosim, da priobčite to moje pismo.

Društvo Ostrostrlecev, ki je bilo kot izrazito strelsko vežbalno društvo za ljubljansko meščanstvo ustanovljeno leta 1892, izkazuje v vsem času svojega obstoja le strelsko vežbalne cilje. Kot je razvidno iz arhiva društva, se ni nikdar izključevalo Slovencev iz članstva. Iz starih članskih imenikov so razvidna številna imena uglednih Slovencev. Tako je n. pr. iz članskega imenika v letu 1883. razvidno, da je imelo društvo med 60 člani 21 Slovencev. Približno to razmerje se je držalo skoro skozi vsa naslednja leta. Ti Slovenci gotovo, bi ne bili člani društva, ako bi isto imelo kak drug in ne samo strokovno-strelski značaj. Razvidno pa je iz tega tudi, da so imeli prost pristop k društvu vsi strelci.

Da je bil značaj društva le strokoven, je razvidno tudi iz tega, da je Ljubljanska mestna občina pred vojno, in to v času, ko je bila že trdno v slovenskih rokah, podeljevala društvu kot edinemu strokovnemu strelskemu društvu denarne podpore, kar bi se gotovo ne dogodilo, ako bi društvo imelo le nemški značaj.

Po prevratu je društvo mirovalo do leta 1922. Tega leta se je po enoglasnem sklepu vsega članstva, tako Slovencev kakor tudi Nemcev, uvedlo slovensko uradovanje. Še isto leto so bila sprejeta tudi nova slovenska, od oblasti odobrena društvena pravila.

Članski imenik izkazuje, v tem letu 57 članov. Od teh 42 Slovencev in le 15 Nemcev. V upravnem odboru društva je bilo 6 Slovencev in 3 Nemci. To narodnostno razmerje v društvu se je od leta do leta spreminjalo in to v številčno škodo Nemcev. Tako n. pr. izkazuje članski imenik v l. 1930. že 78 članov in od tega le 13 Nemcev, v letu 1936. pa 51 članov in od tega le še 7 Nemcev. Iz tega je dovolj jasno razvidno, da ima društvo danes poleg svojega strokovnega tudi že izrazito slovenski značaj.

Leta 1922. sprejeta in od oblasti odobrena pravila imajo res določbo, ki daje upravnemu odboru društva pravico sprejeti ali pa zavrniti novo prijavitelja člana. Ta določba pa — ne oziraje se na to, da je v pravih starih društvih že običajna in tudi potrebna — ni imela in tudi danes nima namena braniti vstop v društvo Slovencev, ki

imajo v društvu itak absolutno večino. K trditvi Vašega pisca je značilno tudi to, da danes ni bil odklonjen sprejem še niti enemu Slovincu!

V letu 1926. je bil od manjšine članstva sprejzen predlog, da se imetje društva odprda, za izkupiček pa se zida Lovski dom in ne Ostrostrleški lovski dom, kot to navaja Vaš pisec, ker bi tak ne imel nikakega pomena za Društvo Ostrostrlecev, ki bi se v slučaju, da bi ta predlog prodrl, itak moralo raziti.

Ta predlog manjšine, pa ni prodrl, ker je večina in to ne s pomočjo Tirolcev, ki jih takrat na običnem zboru sploh ni bilo in tudi ne s pomočjo narodno nezavednih Slovencev, temveč prava slovenska večina, takrat popolnoma pravilno uvidela, da je bolj potrebno strokovna strelsko društvo, kot pa od njenega razpusta odvisni Lovski dom.

Iz gornjega pojasnila, kateremu so na razpolago vsa dokazila, je razvidno, da je bil pisec Vašega članka popolnoma napačno poučen o razmerah pri društvu Ostrostrlecev, ali pa so ga morali pri pisanju tega članka voditi kak drugi nameni in ne le »narodno-zavedni«.

Ker bi iz Vašega članka zamogla dobiti pristojna oblast vtis, da je obstoj društva nepotreben, moram pojasniti še to, da je Društvo Ostrostrlecev poleg Strelskih druščin edino društvo v Dravski banovini, ki goji redno vežbalno streljanje ter nudi lovem in to predvsem ljubljanskim priliko, da na njegovem strelšču vežbajo in preizkušajo svoje puške.

Za enkrat bi bilo edino »Ljubljansko okrožje« upravičeno ugovarjati obstoju tega društva, kar pa ni slučaj, ker ne vidi v društvu Ostrostrlecev nepotrebnega tekmovalca ali celo tujega nenarodnega društva, temveč le izpopolnitelja v onih panogah lovskega streljanja, ki ga strelske družine za enkrat redno še ne goje.

Iz gornjega razviditve g.urednik, da sem hotel dati javnosti le pravo sliko o razmerah pri Društvu Ostrostrlecev, ne pa obračunavati s pisem Vašega članka, kar bi sicer v precej ostrem tonu zaslužil.

Zahvaljujem se Vam za Vašo lojalno postopanje že vnaprej, ter belčim

z odličnim spoštovanjem

Hinko Heinrichar, Ljubljana.

V Ljubljani, dne 18. maja 1936.

VSEM GG. POVERJENIKOM (CAM) VODNIKOVE DRUŽBE

Koncem maja poteče rok v smislu zadnjega odstavka točke III. družbene okrožnice, razpisane vsem gg. poverjenikom (cam) koncem aprila t. l. Uprava Vodnikove družbe prav vljudno prosi gg. poverjenike (ce), da blagovljijo na dopisnici, ki je bila priložena zadnji okrožnici, sigurno do konca maja t. l. sporočiti podatke o številu članstva, da zaradi more družben odbor določiti naklado za letošnje Vodnikove knjige.

GOSPODARSTVO

KAM?

+ »Kmet bo rojen, ko bo v grobu.« Pod tem naslovom to šele sedaj ugotavlja nek ljubljanski tedičnik, ki služi politični skupini, ki sedaj ni na vladi in pravijo, da je pravica za vse, le za kmeta je ni. Pričuje se, da se vsem drugim pomaga iz denarnih stisk, kmetu pa ne. Dalje pravi, da zaščita, kakor jo uživa naš kmet, ni nikakršna neštev zanj, ko itak ne more plačati, poleg tega pa mu je ubila ves kredit.

Slednje je res. Toda vsem se ne more pomagati na enak način. Tudi o inflaciji se govori. Ta bi kmetu sicer po eni strani že mogla za hip nekaj prinesiti, a te se noče in kmeta ne bi rešila. Če se hoče kmetu resno pomagati, se to pač lahko doseže, a samo na način, ki odgovarja prirodi tega pri nas čisto svojevrstnega vprašanja, o čemer pa politiki doslej niso hoteli slišati. Da taka zaščita kmetov, kakor je pri nas, še manj kot polovičarsko izvedena, ne more biti drugače kot potuha gotovim nemarnostem in ne more imeti druge posledice kakor uničenje še tisto malo zdravega kredita, ki ga je kmet mogel rabiti in se ga je napram kmetu prakticiralo — smo ugotovili in naglašali že davno prej, predno je prišlo do sprožitve vprašanja za ustvarjanje te slavne »zaščite«. Tudi direktnih tozadevnih opozoril in pojasnil gospodm poslanem in njihovim klubom ni manjkalo, ko se je to vprašanje v politiki načelo.

Naš kmet ne bolega zaradi nezaščitenosti, nego bolega v kmetu na tem, ker njegovo gospodarstvo in skrb za pospeševanje istega ne odgovarjata sodobnosti ter je samo zato postal plačila nezmožen. Razdoliže ga! Jutri bo moral biti zopet zadolžen. Njegova pridobitna sposobnost in možnost je padla, zato ni zmožen plačila. Tu je treba zastaviti delo in izboljšati kmetovo plačilno zmožnost, ne morda z diktiranjem zanj (navidežno) povoljšjih cen, nego z dvigom rentabilnosti njegovega gospodarstva in njegovega dela. Če bi se bilo kaj uspešno v tej smeri izvedlo, potem tudi ona tolikokrat napadena zaskonska »zaščita kmeta« ne bi bila odveč, ne bi bila coklja ostalemu gospodarstvu naroda, niti ne bi bila večna kakor grozi postati in bi tudi za kmeta bila uspešna in smiselna, zalegla bi, in nekega dne je ne bi več potreboval.

Kmetu se more pomagati, če bi se znalo in resno hotelo, in še eno: če bi se iz temelja resno, sistematično in nepristransko, zdravilo ne samo kmetijskega, nego vsega našega gospodarstva bkrati na res dobro premišljeni, utemeljeni osnovi (besedo »resno« iz gotovega razloga posebno poudarjamo). Naša politika, doslej tega ni bila vajena. Vse se je vedno najraje reševalo in urejalo kar tako približno, po domače, brez potrebnega znanja, polovičarsko in enostransko, nikoli ni šlo za obdelovanje celega kompleksa vseh vprašanj, ki se jih tudi ni spoznavalo in spoznavati nikoli prej, kot šele takrat, ko jih je prikazala sila razmer.

Pri taki politiki je vedno eden tepen. Kar enemu daš, drugemu vzameš. To zahteva gospodarstvo in življenjske posledice, ki končno tepejo tudi tistega, ki si mu dal. Gospodarstvo celote naroda se ne more urediti, kaj se napredovati. Težave se prekladajo z enih ramen na druga, gorje se stopnjuje.

Ako bi pri nas življenje potekalo dobro in prav, tedaj bi to ne bilo nekaj pravilnega, nekaj redovitega, nego bi to bila neka nerednost, pomoč, dočim sta stiska in gorje čisto logični, redoviti, pravilni posledici dejanskega polovičarstva, brezglavosti, brezposelnosti in brezsmiselnosti pri krmarjenju gospodarstva in usode naroda. Krmarji plovejo po nepoznanjih morjih brez kompasa in se zanašajo samo na veter, samo na to, kar samo žene. Kam hočejo morda vedo, toda kam bodo pripluli — pa ne vedo in videti je, da jim je to tudi precej vseeno. Samo, da veselo je! Dokler pač gre.

Tako tedaj tudi ni čudno, če danes jokajo nad »kmetstvo zaščito« tisti, ki so jo uvedli, ko so vladali, tisti, ki so sicer bolniku prinesli lepo barvano škotlino za zdravila, a zdravil v njej ni bilo.

Čudno ni, če po takih potih narod ne pride naprej in če je naše kmetijstvo, tako na psu, da bi ga nekega dne par bogatašev lahko vsega poceni kupilo in si kmeta kot kolona zaslužilo. V Afriki suženjstvo odpravljajo, v kulturni Evropi se lahko zopet pojavi.

TUDI MADŽARSKA DELA RED

+ Tudi Madžarska sprova gospodarske reforme in spravlja narodno gospodarstvo v red, posebno pa svojo industrijo. Nameravana je ustanovitev avtonomne industrijske osrednje ustanove, v kateri naj bi sodelovali industriji z državo, glede sprovanja smotne industrijske politike. Sicer nekateri sumijo, da hoče država pod to pretezo, samo razširiti in povečati svoj vpliv tudi v industriji ter jo omejevati v njeni samopravi. Vendar pa je glavni namen te ustanove predvsem očitno ta, da bo mogla že doslej zelo kontrolirana nova industrijska ustanavljanja potrebam primerno zavirati, a tudi sicer z jakim centraliziranim reguliranjem bolj uravnati industrijsko proizvodnjo. Nobena tajnost pa ni, da ima država pri tem še en cilj, t. j., pridobiti več vploga in vpliva glede nastavljanja uradništva in zaposlovanja delavstva, s čimer hoče končno doseči, da bodo na merodajnih mestih domači, nacionalni ljudje, tudi rasno-politično pravi Madžari. Nekaj sličnega je Madžarska že sprovedla v bančinstvu.

VISOKI PROIZVAJALNI STROŠKI »SILJO« SVICARSKO INDUSTRIJO V INOZEMSTVO

+ Nestle and Anglo swiss condensed milk comp., ki proizvaja znano moko za dojenčke in pa kondenzirano mleko, plačuje za prošlo gospodarsko leto 14% dividendo na 166.000.000 frankov akcijskega kapitala, t. j. nič manj, ko preko 230 milijonov dividend, računano v dinarjih. Ta industrija toži o previsokih proizvodnih stroških vsled splošne druginje Švice in namerava del svojega industrijskega pridelovanja prenesti v cenejše inozemstvo, predvsem namerava, kakor se da sklepati — izrabiti cenejši delavski trg drugod in možnost cenejšega nabavljanja surovin. Predsednik njenega upravnega sveta je ob neki priliki kopogledno izjavil, da je tudi Švica (misli je najbrže na svojo družbo) izredno zainteresirana na novi ureditvi in razdelitvi svetovnih surovin, pri čemer se ne misli na potrebo posesti kolonij, nego predvsem na pravico zagotovljene prehrane, na možnost izvoza, na inozemska tržišča in na pravico udeleževanja Švicarjev tudi povsod izven Švice. Ni težko, razjasniti si, po čem to diši. Katera država bo tako srečna, da bo morala postati hvaležna, če bo ta družba prinesla zaslužka njenemu prebivalstvu in ji bo zato smela povečati že itak ogromni dobiček na nezasluzeno višino, ter ji poslužiti kot vendarle nekaka kolonija?

APRILSKI MRAZ

+ je v Nemčiji napravil precej škoda na sadnom drevmu. Mnogo ovetja je počrnelo in mnogo poganjkov zmrazilo. Izpadek letine utegne biti vsled tega tolikšen, da bo morda porastel naš običajni sadni izvoz v Nemčijo.

PO UVELJAVLJENJU DOPOLNIL K TRGOVINSKEMU DOGOVORU Z NEMČIJO

+ so z naše strani Nemčiji priznale ugodnosti za uvoz transportnega visokoznega papirja in za uvoz sredstev za zatiranje rastlinskih škodljivcev. Jugoslavija pa bi smela v Nemčijo po znižani carini uvažati krape in brez carine za 130% več lesnega alkohola kot leta 1935.

SVETOVNE ZALOGE VOLNE SE KREIJO

+ Iz Londona poročajo, da so se do marca zaloge volne napram stanju v drugih letih ob tem času nenavadno skrcile skoraj na nič, a povpraševanje po volni narašča. Napram januarju t. l. so cene v marcu porasle za 10%. Tudi Avstralija, ki je glavna svetovna dobaviteljica volne, nima skoraj nič več zalog. Stanje drugod je slično. Zdi se, da je svetovno število volne slanje ovac radi suše nazadovalo. Povpraševanje po volni narašča zlasti

menda, tudi zato, ker je z oboroževanjem ustvarjena čisto nova pojačena potrošnja volne. V zvezi s tem doznavamo iz Nemčije, da se draži tudi ovčje usnje za rokavice, ker je narasla uporaba tudi tega.

KONKURENCA NARAVNI TOLSCI

+ Odkar se je posrečil postopek, ki odvzema kitovi tolščji njen poseben duh in okus ter jo s tem ustvarja sposobno za fabrikacijo margarina, so odprti novi viri preskrbovanja ljudstev z mastjo, a istočasno tudi dovolj nevarna konkurenca naravni rastlinski in živalski masti in spehu. To ne pomeni samo konkurenco v ceni, nego predvsem konkurenco v predmetu. Naravne tolšče se bo potrebovalo vedno manj in manj. Za živinojete ta novi vir za izdelovanje margarina gotovo ni razveseljiv. Še večja nevarnost pa se pojavlja v napovedih, da je možnost izdelovanja sintetične umetne tolšče takorekoč pred durmi.

DRUGOD SO SI OPOMOGLI?

+ Po podatkih nemškega instituta za raziskovanje konjunktura, si je Nemčija silno opomogla s tem, da je posebno dvignila kmetijsko proizvodnjo živil in teh od inozemstva potrebuje mnogo manj kot nekdanj.

Z vsem najglavnejšim si skoraj zadošča z domačim pridelkom, v marsičem pa se je zelo občutno zmanjšala potreba uvoza, ki je bil nekdanj velikanski. Slično je tudi drugod. Seveda mora Nemčija kljub temu še vedno uvažati take surovine, ki ji jih po naravi ne more dati domača zemlja.

Ves uvoz jo stane še vedno preko 4 milijarde mark na leto. Od tega odpade 34,5% na uvoz živil in krmil, 65,5% pa na stvari, ki jih nadalje podeljuje obrt in industrija. Značilno je, kako sistematično Nemčija zaradi že davno izvajane kontrole uvoza in izvoza skrbi, da se predvsem uvažajo surovine, ki se jih predeluje šele v Nemčiji in na tem delu torej zasluži Nemoi, ne pa inozemstvo. Od vsega uvoza je 55% surovin, 30% polizdelanih in samo 15% popolnoma takoj za uporabo zrelih finančnih proizvodov. Razmerje pri predmetih nemškega izvoza pa je v tem pogledu baš obratno. Stara industrijska, danes še bolj industrializirana Nemčija si domačo proizvodnjo v glavnem zadošča tako:

(v % vse potrebe) s krušnim žitom 97, z drugimi žiti 73, s krompirjem 100, z mesom 98, z mlekom 90, z zelenjavom 90, s sadjem 80, z jajci 80, z ribami 50, s tobakom 30, z jediti in ind. tolščjo 41, s tekstil. surovinami 10, z umet. vlaknom 95, z železom 30, z manganom 50, z bakrom 10, s svincom 34, s cinkom 68, z rudnin. olji 30, z lesom 75, s kožami in rumi 50, z volno 10%.

Pri nas pa je razmeroma še zelo veliko stvari, ki bi jih lahko ustvarjalo naše kmetijstvo (kar je zlasti sedaj toliko bolj potrebno, ko je izvoz došlej po stari navadi pridelovalnih stvari skoraj popolnoma zastal, ker jih svet več toliko ne potrebuje in si jih ustanja sam), požalhtnjevala bi jih naša obrt ter naša industrija — in vendar jih še vedno raje uvažamo, pa dajemo zaslužek drugemu. Ali še nismo dovolj siromašni?

Ljubljanski velesejem

od 30. maja do 8. junija

+ Razstavní prostori I. kategorije na Ljubljanskem velesejmu so za spomladansko prireditve, ki bo od 30. maja do 8. junija, že do zadnjega kotička oddani. Vse cenjene tvrdke, ki so imele namen razstaviti na spomladanskem velesejmu, opozarja uprava velesejma, da je na razpolago le še nekaj mest II. vrste, ki pa bodo tudi v najkrajšem času oddana, ker se zglašajo vsak dan številni novi razstavljalci. — Spomladanski velesejem v Ljubljani bo torej z ozirom na veliko število razstavljalčev, tvrdk in vsled množice razstavljenega blaga zelo zanimiv in bo nudil veliko izbiro.

+ Iz srede Vašega življenja bodo vzeti prizori, ki jih boste videli na modni reviji ljubljanskega velesejma, od 30. maja do 8. junija. Brhke in debele, stare in mlade dame in gospodje Vam bodo predvajali obleke, moderne in praktične ter v duhu našega naroda. Na živih modelih boste presodili, kako bi Vam stala tako in tako napravljena obleka n. pr. pri čajanki, v gledališču, pri poroki, v uradu, pri plesu, na turu. Prepričali se boste ne le o tem, kak vti napravljate ob vsaki priložnosti primerno oblečeni na svojo okoličino, ampak tudi o pomenu, ki ga ima vašemu delu prirojena obleka za vaše lastno delovno razpoloženje.

+ Turizem — neodoljiva potreba vseh kulturnih Evropejcev. Ako bi v naši domovini, obdarjeni s tisočimi prirodnimi privlačnostmi za tujca, mogli letoviščarjem nuditi še primerna gostišča ob bregovih naših voda in na obronkih divnih gorskih velikanov, kjer bi tujci prav nič ne pogrešali udobnosti svojih domov, bi s primernimi investicijami ustvarili čudeže.

Poglejmo si na gostinski razstavi spomladanskega velesejma v Ljubljani, od 30. maja do 8. junija, kaj bi se dalo z majhnim trudom in nevelikimi stroški ustvariti za razvoj našega turizma! Stotisoči, ki nam jih bodo pri nas pustili tujci, bodo obilno poplačali naše napore in pri današnjem pomankanju kapitalov mnogo doprinesli h gospodarski obnovi.

+ Rojaki, širom sveta, čujte klic svoje domovine! Vabijo vas vaši bali domovi sredi zelenih polj, v večnolepem okvirju snežnih slovenskih planin, vabi Vas Ljubljana! Izkoristite priliko ljubljanskega velesejma od 30. maja do 8. junija in posetite svojo domovino, obiščite razstavo slovenske tvornosti in iznajdljivosti. Z velesejsko legitimacijo vam nudijo jugoslovanske železnice in parobrodarske družbe 50% popust, znizano vožnjo pa uživate tudi v: Avstriji, Švici, Italiji, Grčiji, Bolgariji, CSR, Madžarski, Nemčiji, Poljski, Rumuniji in Franoiji.

Za vsakogar!

Od 30. maja do 8. junija potovanje v Ljubljano

XVI. LJUBLJANSKI VELESEJEM

Polovična voznina na železnici, parobrodih, avijonih.

Zelezniška izkaznica se dobi na obeh oddelkih postajah pov.

Din 2.— Razstava industrije in obrti. Gostinska razstava

(hoteli, restavracije, gostine). — Sodobna gospodinjica —

Modna revija, Pohišje. Avtomobili. Male živali.

Razstavní prostor zavzema 40.000 m².